

EUROPA ugebrev fra Europa-Kommissionen i Danmark.

Europæisk integration forbillede for ASEAN

26-06-2008, af Jan Lund

Link <http://www.ugebrevet-europa.dk/artikel.asp?AjrDcmntId=622>

Danmarks førende EU-ekspert gennem et kvart århundrede er netop barslet med et værk om europæisk integration baseret på flere års forskning for den Singapore baserede tænketank ISEAS. Mastodontværket skal fungere som inspiration til ASEAN-landenes egen integration, som man håber vil medføre samme fremskridt som i Europa i form af stabilitet, fred og økonomisk fremgang.

Den europæiske integration, som den har fundet sted – og stadig finder sted - i EU, har været en succeshistorie uden fortilfælde. Måske den vigtigste arv fra det 20. århundredes Europa.

Kun fremtiden kan fælde den endelige dom. Men indtil videre er det en kendsgerning, at Vesteuropa gennemlever den længste fredsperiode i historisk tid i et område, der igennem de foregående tusinde har været hærget af krig og ufred. Samtidig har integrationen på en række områder som handel og økonomi, lov-væsen og åbne grænser sat standarderne for, hvordan det er muligt at agere hensigtsmæssigt i det 21. århundredes globaliserede virkelighed.

Det er et par af de væsentligste konklusioner i en aktuel bog med mange af slagsen og med mange synspunkter, holdninger og vinkler på det omfattende EU-projekt. Bogen ”European Integration – sharing of experiences” er på intet mindre end 513 sider med et blomstrende kildemateriale (alene i et af kapitlerne er der 289 fodnoter) og en videnskabelig tilgang til emnet, der kan kaldes et teknokratisk detektivarbejde.

Erfaringsdeling

Eller en ”værktøjskasse”, som forfatteren Jørgen Ørstrøm Møller vælger at udtrykke sig. Gennem 25 år var han været Udenrigsministeriets ekspert netop i europæisk integration. Da han forlod udenrigstjenesten efter 8 år som dansk ambassadør i Singapore, blev han ansat som ”visiting senior reseach fellow” ved den Singapore-baserede tænketank ISEAS (Institute of South East Asian Studies) med det formål at lave en afhandling om processen. Asien og specielt ASEAN afsøger nemlig i disse år mulighederne for at bevæge sig ud af – om ikke den samme – så hvert fald en lignende tangent med en pooling af nogle af de nationale ressourcer.

Bogen, som Ørstrøm betegner som sit professionelle testamente, er det mest omfattende videnskabelige arbejde, der er lavet om dette emne. Og hvad kan Asien og alle vi andre så lære af værktøjskassen, bureaukratens politiske testamente?

Asymmetri

”Mit grundlæggende synspunkt er, at den økonomiske globalisering er en kendsgerning. Vi bevæger os i en mere og mere internationaliseret verden. Økonomisk, handelsmæssigt, udveksling af varer og tjensteydelser, udveksling af kapital og arbejdskraft,” indleder Jørgen Ørstrøm Møller, inden han kommer med sin pointe:

”Vi har taget springet fra et nationalt funderet til et internationalt samfund. Et samfund der overalt fungerer på tværs af grænser og national identitet. Men de politiske kontrolmekanismer er stadig nationale, og det skaber en asymmetri. EU er et forsøg på at løfte den politiske kontrol op på samme niveau som de forhold og processer, der skal kontrolleres.

Vi oplever netop nu de internationale konsekvenser af den amerikanske subprime krise. Den rammer internationalt og kan ikke kontrolleres lokalt. Klima og miljø kunne nævnes i samme åndedrag.

EU er det eneste eksempel på, at der er skabt et politisk system på internationalt niveau, der virker som et nationalt system. Det er selve kernen. Det er fra det udgangspunkt, jeg har givet min beskrivelse og fortolkning: Hvad er EU? Hvad kan EU? Hvordan fungerer EU? Hvad er det for principper og mekanismer, man bruger? Hvad fungerer – og hvad fungerer ikke? En form for værktøjskasse til brug for Asien. Ikke fordi Asien skal kopiere den europæiske integration. Det kan og skal Asien ikke. Asien skal finde ud af, hvilken slags integration man selv ønsker. Derefter kan man kigge i værktøjskassen og finde den viden, man har brug for.

EU som model

Men når EU er væsentlig som model, er det fordi, EU Integration har været en garant for

fred, stabilitet og økonomisk fremgang for Europa. Det er derfor, andre lande og regioner interesserer sig for EU. Som asiaterne mange gange siger: ”Det er fantastisk at se Tyskland opgive sin egen valuta til fordel for en fælles mønt.”

Så vidt tror Ørstrøm dog ikke, at det kommer til at gå i ASEAN, i Asien eller ret mange andre steder for den sags skyld. I hvert fald ikke inden for nogen overskuelig fremtid. Europas forudsætninger var fuldstændig anderledes end for eksempel Asiens og Afrikas. Begge områder har været involveret i mere end rigelig ”europæisk integration” og har stadig den nationale opbygning og styrkelsen af den nationale identitet som fremherskende målsætninger.

”Men det, der interesserer dem mest, er principperne omkring suverænitet – og det er der gode grunde til. I gamle dage var suverænitet nationalstatens bolværk, forsvar, filter overfor alt det, der kom udefra. Nationalstaten så omverdenen som noget, man skulle forsvare sig imod. Men i en global tidsalder forsvare man nationalstatens muligheder for at fastlægge sin egen politik ved at sikre, at internationale bestemmelser ikke blokerer for egne interesser. Derfor gennemfører man nu et offensivt forsvar for nationalstatens interesser ved at deltage i fastlæggelsen af internationale regler. Derfor er det vigtigt at forstå, at EU indebærer en sammenlægning af suverænitet for at udøve den i fællesskab med andre lande, der forfølger samme politiske mål.

Processen interesserer asiaterne, og de bevæger sig gradvist hen imod at se på det. Det nye ASEAN charter er første skridt hen imod et regelbaseret samarbejde i stedet for et hensigtsbaseret. Der går nok et stykke tid, før suverænitetsafgivelse bliver sat på dagsordenen. Men man starter altid en proces ved at interessere sig for den.”

Efter et kvart århundrede inde i maskinen – til tider som maskinmester med direkte forbindelse til kaptajnen – ryster Ørstrøm hverken på hånd eller stemme, når han skal pege på de gode og de dårlige sider ved det europæiske integrationsprojekt.

Først de gode sider”

Vi har fået en stærkere økonomisk arbejdsdeling gennem skabelsen af det indre marked. Den fælles mønt og selskabslovgivningen er andre vigtige elementer, der betyder, at europæisk industri i dag står langt stærkere i den internationale konkurrence. Uden de skridt ville den økonomiske vækst have været langt lavere og arbejdsløsheden tilsvarende højere. Der er den fælles handelspolitik, som har gjort os til en stærkere handelspartner globalt set. Desuden er der de mere borgernære samarbejder som for eksempel Schengen-aftalerne med den fri passage over grænserne og områderne frihed, sikkerhed og retfærdighed sigtende på borgernes sikkerhed. Samarbejdet omkring udveksling af studerende betyder også meget på de højere uddannelser og universiteterne.”

Og de svage sider?

”Det er først og fremmest, at man ikke har kunnet formidle til borgerne, at EU's politiske system er blevet deres på samme måde som det gamle nationale. Uanset om det er rigtigt eller forkert, er der en masse mennesker, der ikke synes, at EU gør noget, der forbedrer deres dagligdag. Budskabet til asiaterne er, at medmindre størsteparten af befolkningen

synes, at integration er noget for dem, opstår der blokeringer.

Man kan komme langt med en relativt topstyret proces. Men på et tidspunkt bliver man tvunget til at stille sig selv spørgsmålet: Føler befolkningen, at integrationen har gjort noget for dem. Det er ikke nok at tale om store planer. Mange mennesker siger det ingenting. Jeg vil sige som den tidligere formand for Repræsentanternes Hus i USA, Tip O'Neal: "Al politik er lokal". Det gælder også EU, og det er også EU's problem i dag. Men Lissabontraktaten er udtryk for, at man nu tager fat på mange af problemstillingerne som sikring af den kulturelle og sproglige mangfoldighed og spørgsmålene om, hvad EU skal beskæftige sig med - netop for at mødekomme borgernes ængstelse for, hvad EU egentlig står for, og hvor langt integrationen skal gå."

EU er ikke i krise

Irernes nej til Lissabontraktaten og Frankrigs og Hollands nej til Forfatningstraktaten var formentlig tegn på, at EU havde mistet den folkelige forankring, som Ørstrøm taler om. Forfatningen var for stor en mundfuld. Et for vidtløftigt spring. Mange EU-entusiaster og medier har blæst i dommedagsbasunerne og dømt krise. Men det afviser Ørstrøm konsekvent:

"EU er ikke i krise. Ingen anfægter jo det eksisterende EU-samarbejde. Men spørgsmålet er, hvorhen går vi nu? I hvilken retning bevæger vi os? Al snak om krise eller om, at EU-processen rulles tilbage er tom snak. I dagens Europa forestiller ingen sig et Europa uden EU."

Og hvor skal EU så hen, når debatten om traktaten efterhånden er forstummet?
"Hovedelementet for EU i den kommende tid bliver at sikre Europas konkurrenceevne i den globaliserede verden. At finde ud af, hvorledes vi skal forholde os til et nyt investeringsmønster som følge af den stærke formuevækst i Asien. At finde ud af, hvordan Europa klarer sig i en verden med stigende knaphed på råvarer og energi og med stigende priser. At levere sikkerheden til det enkelte menneske i dagligdagen i en tidsalder, hvor privatlivet trues af IT og anden teknologi. At definere hvor grænsen går mellem sikring af det enkelte individs frihed og sikkerheden for samfundet i lys af terrorismen – inklusive data-terrorisme. At definere etiske regler for bioteknologi - hvor langt kan vi gå?"

Politisk vilje"

Den enkelte person og hver enkelt familie forventer som noget fundamentalt at få leveret menneskelig sikkerhed og økonomisk stabilitet. Det opgave overflyttes gradvist fra nationalstaten til EU, fordi nationalstaten ikke er i stand til at løse opgaven. Integrationen har været en enestående succes. Den kan ikke overføres direkte til Asien eller andre. Men vi kan dele ud af vores erfaringer og lade andre træffe deres egne beslutninger på det fundament. Jeg siger til asiaterne, at kunsten består i at sætte sig nogle mål – og gå skridtvis frem. Siden vil processen være to skridt frem og et tilbage, og der vil være masser af skuffelser og tilbageslag. Men den politiske vilje er den, der overvinder alle forhindringer.

Euroen er et godt eksempel. Den blev vedtaget første gang i 1969. Det tog 33 år fra principbeslutningen til vi havde den første mønt i hånden. To gange undervejs har vi haft flydende valutaer. Hver gang er skuden blevet vendt igen.”

Et af EU's store problemer kan føres helt tilbage til fødslen. Forudsætninger og forventninger har ganske enkelt været meget forskellige:

Der er stor forskel på, hvad man forventer af EU i de enkelte lande, og hvad forventningerne er til det samarbejde, der skal føres videre. Nogle er tøvende som for eksempel Danmark og Storbritannien. Det handler om hele baggrunden, og det er et forhold jeg beskriver i min bog:

EU er skabt af de seks lande, der led mest under 1. og 2. verdenskrig i første halvdel af det 20. århundrede. Lande hvor befolkningerne havde mistet tilliden til det politiske system og kiggede sig om efter andre modeller. Sådan var det ikke i Storbritannien. Befolkningen oplevede, at de havde vundet 1. og 2. verdenskrig og havde tillid til det politiske system. De havde ikke brug for at dele suverænitet med andre. Det politiske system havde jo skaffet en sejr. I Danmark var det til en vis grad det samme. Politikerne løste problemerne med 1. og 2. Verdenskrig, så Danmark kom igennem perioden med mindst mulige lidelser for det danske samfund.

Det er en vigtig forklaring. Tillige med det faktum at Danmark er en tusind år gammel nationalstat med nogle rodfæstede værdier. Jeg har holdt masser af foredrag i Danmark forud for folkeafstemningerne. Bagefter er folk kommet op til mig på en pæn måde og har sagt: Vi forstår, hvad du siger. Du har givetvis ret. Men vi stemmer alligevel nej. Man stemmer ikke nødvendigvis efter logikken, når den står overfor følelserne. Det er der ikke noget forkert i. Men det er man også nødt til at have med hele tiden, når man ser på fremtiden for EU.”